

כנס מועדון יצרני חלב אירופיים – EDF

מרדכי מלען

הקהילה ובעולם;
 ◀ השוואת המבנה והיעילות הכלכלית של שיטות ומערכות ייצור חלב שונות.

פעולות המועדון

◀ כנס שנתי באחת הארצות המיוצגות;
 ◀ השוואת סיכומים כלכליים ומקצועיים (עלויות ייצור חלב) מפורטות לפי משקים וארצות;
 ◀ פעמיים בשנה מתאספים חברי EDF בארצותיהם כדי ללמוד את ניתוחי התוצאות וכו';

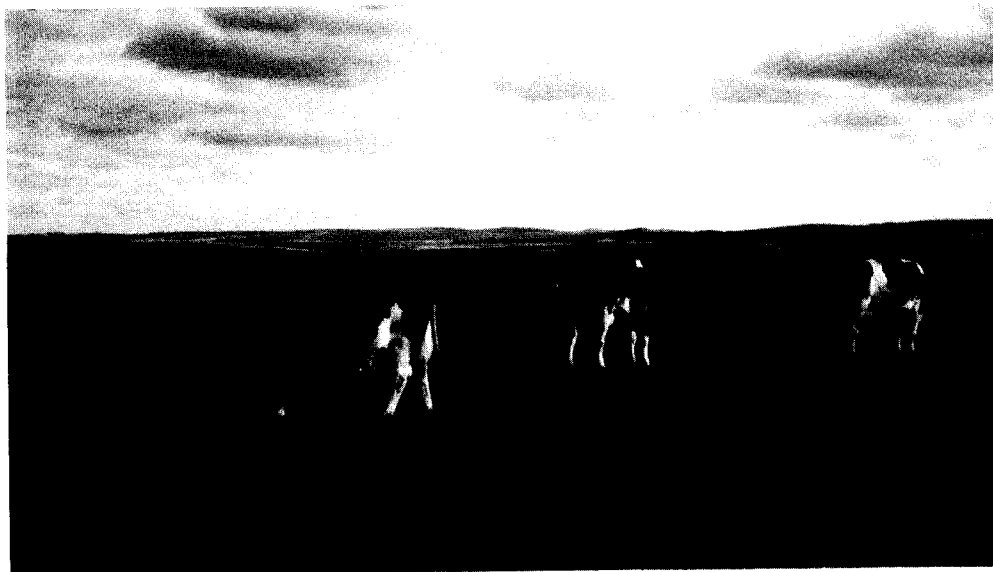
◀ הקמת רשת מחקרית (EDF STAR) שמסייעת לחברי המועדון להבין את ניתוח מצב משקיהם ולגרום לשיפורים כנדרש; פיתוח מחקרים בנושאים בעלי עניין ל-EDF
 ◀ פרסום נתונים וחדשות ענף החלב באירופה (בשפה האנגלית).
 בהיות ההתאחדות חברה במועדון הזה, כבר

ההתארגנות של יצרני חלב אירופיים במסגרת מועדון ייחודי זה החלה עוד בשנת 1990, ביוזמת חקלאים ופעילי ענף החלב בגרמניה, הולנד ודנמרק, אליהם הצטרפו מאוחר יותר חברים מבלגיה, צרפת, בריטניה, אירלנד, שוודיה, נורווגיה, ישראל ולאחרונה גם מאיטליה. המועדון מקיף קבוצה של כ-130 חקלאים יצרני חלב ונציגים של 15 מוסדות מחקר וייצוג הענף באירופה. אישית, אני התוודעתי לחבורה היוזמת עוד בטרם הקמת המועדות, עת עבודתי בחווה בסיציליה.

מטרות המועדון

◀ לקדם את "הרוח האירופית", קרי תפיסת אירופה בקהילה כלכלית-חברתית-מדינית על כל המשמעויות הנובעות מעצם הגדרה זאת;
 ◀ החלפת רעיונות ונסיון בין חברי המועדון;
 ◀ החלפת מידע עדכני על ממשק הענף במשק ועל מדיניות ענף החלב בארצות

פרות לנגהיל במרעה

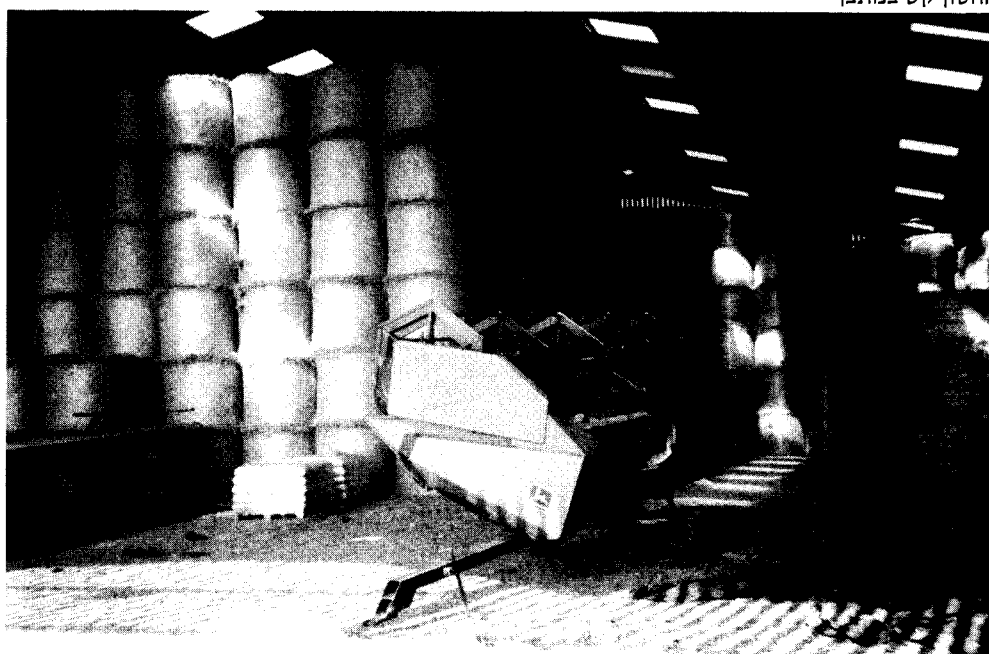

בהנינו בעבר מן המידע המופץ וגם לצורך אירגון סיור לימודים של פעילי המ"ב בקשר למדיניות ייצור החלב, הפעלת מכסות, שיווק ותמחור בארצות אירופיות שונות. עם כל השאיפה ליישר השורות ביחס למשטר המכסות בכל מדינה החברה בקהיליה האירופית, עדיין ישנם הבדלים ניכרים באופן ניהול המכסות ותיכנון הענף בכלל בין הארצות. קשה להשתחרר מן הרושם, שגם באירופה נתקלים באותן בעיות כמו אצלנו – גודל המכסה, מחיר החלב ליצרן, העברת מכסות, הבטחת מכסות לבני חקלאים – ועוד בעיות אופייניות לכל מדינות ואזור. מענין להיווכח שמציעים ומיישמים פתרונות שונים לבעיות דומות במקומות שונים. אפשר וצריך ללמוד את הפתרונות.

במסגרת ימי הכנס הושמעו הרצאות מעניינות ומגוונות, לרוב בקשר לכלכלת הענף וממשק ייצור החלב במשק – הן ברמה המקומית והן ברמה הכלל-אירופית. כדי לקבל מושג אודות החקלאות בכלל, וענף החלב

הארץ	אדמת עיבוד	אדמת מרעה
יפן	16,129	6,452
הולנד	1,523	1,229
גרמניה	1,277	982
בלגיה	922	614
ספרד	860	529
סקוטלנד	665	350

אחסון קש במתבן

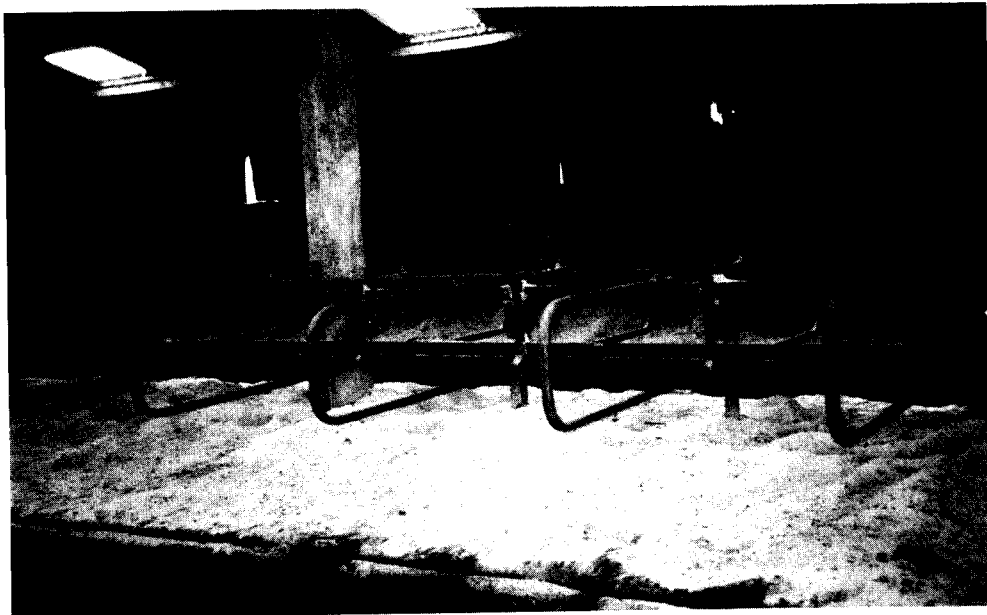
מעניין לעקוב אחר הצעדים שנקטו על ידי יצרני החלב שם בעקבות הפעלת משטר המכסות לפני 11 שנים. קודם כל, קיצוץ בהקפים ונהיו יותר יעילים מבחינה משקית וכלכלית. זאת השיגו באמצעות צמצום בכח העבודה ובכלל, בחינה מחודשת ומעקב צמוד אחר כל פרט המשפיע על העלויות. כל זאת על מנת לשרוד. אך עם כל זאת, הרבה יצרנים הפסיקו לייצר – בממוצע חודשי, 5 יצרני חלב סקוטיים החליטו לוותר על טרחה של 7 ימים בשבוע – ומצב זה עשוי להימשך או אף להתגבר. מציינים שלושה גורמים האמורים להאיץ את התהליכים של עזיבת הרפתנות עד סוף המאה הזאת:

- ◀ מספר היצרנים יקטן משום גילם הגבוה יחסית של רוב יצרני החלב, בשילוב עם מספר קטן והולך של יורשים המוכנים להמשיך.
- ◀ רבים לא יוכלו לעמוד בהשקעות הכבדות והעלות הגדלה והולכת של דרישות איכות הסביבה.
- ◀ נוכחים בתהליך מתמשך ומתגבר של

בסקוטלנד מחזיקים כ-1/4 מיליון כבשים, מזה 4 מיליון רחלות לרבייה. מייצרים קרוב ל-70 אלף טונות של צאן לבשר לייצוא, שני שלישי מזה לצרפת בלבד. מגדלים כחצי מיליון פרות-בשר לרבייה. רוב ייצור הבשר מיוצא לאנגליה, כי מאז הבהלה של מחלת ספגת המוח בבקר (סמ"ב=BSE) כבר לא מייצאים פרות לאירופה אלא שורפים אותן.

ענף החלב. עם התחלת משטר המכסות בשנת 1994 היו בסקוטלנד 3,100 יצרני חלב עם 270,000 פרות חלב שייצרו סך של 1,406 מיליון ליטר חלב. כיום ישנם 2,200 יצרנים עם 220,000 פרות (בממוצע 100 פרות לרפת) המייצרות 1,150 מיליון ליטר חלב. למשק חלב ממוצע כ-1060 דונם, ומלבד החלב ימכור עוד 20 פרות יוצאות ו-40 עגלים לבשר. יש ומוכרים עוד כמה בני-מכלוא לבשר או עודף עגלות מגזע חלב לרבייה. ערך הנכסים של משק חלב ממוצע בסקוטלנד, מגיע לקרוב למיליון ל"ש, בעוד התמורה להון זה עשויה לנוע מאפס ועד 5%, כמו כל עסק.

תאירביצה מרופדות נסורת על גבי מזרון, בחווה עם 260 פרות.

בסיכום הדברים עד כה, ברצוני עוד לציין את הארגון המעולה של הכנס ואת הכנסת האורחים היפה ואף נדיבה של באי-הכנס בסיוורים במשקים. לדעתי, יש טעם רב ללמוד מניצול נכון ומושכל של תנאים קיימים ואפשרויות זמינות, שמבחינה פיזית נופי סקוטלנד ותנאי משק הבקר לחלב שם שונים משלנו באופן קיצוני. בהזדמנות קרובה נתעכב על הפתרונות והתוצאות המרשימות שהשיגו שם. מעבר לזה, עוד המשכנו בטיול פרטי בארץ יפה זאת על אנשיה הידידותיים – מומלץ ביותר.

איפיונים לייצור חלב בסקוטלנד

במשקים שביקרנו הודגש השימוש במרעה כבסיס כלכלי ממדרגה ראשונה. תקופת הרעיה נעה בין 5 ל-7 חודשים בשנה. באביב קוצרים את עודפי הירק, בעיקר לתחמיץ ופחות לשחת. הרעיה לסירוגין בחלקות מוגדרות: כבר לא נוהגים חוט/גדר מחושמל אותו מזיזים פעמיים ביממה, כדי לחסוך בעבודה. בין 4000–5000 ק"ג חלב + מנת קיום מושגים מן המרעה; יתרת המנה כוללת מזון מרוכז, 1200 ק"ג/פרה/שנה עם תנובה ממוצעת של 5900 ליטר ועד 3080 ק"ג/פרה/שנה עם תנובה ממוצעת של 10120 ליטר. תרומה שולית מעל למ"מ 1314/פרה, לעומת 1940/פרה, בהתאמה – המחיר ליצרן סביב 25 פנס/ליטר.

ישנם הבדלים בלי סוף בין החוות, הכל לפי טיב המרעה ושטחו, גודל העדר ורמת התנובה, וכו'. מקרה יוצא דופן אפשר לראות בעדר מגזע ג'רזי: 90 פרות על מרעה בעיקר, בתוספת 2000 ק"ג/מ"מ/פרה/שנה, השאירו 1660 ל"ש/פרה/שנה. התנובה הממוצעת היתה 6400 ליטר, עם 5.66% שומן (= 362 ק"ג שומן) ו-4.11% חלבון (= 263 ק"ג חלבון) וביחד 625 ק"ג ש+ח. מחיר חלבה היה 32 פנס/ליטר.

למותר לציין, שהאתגר הוא לייצר יותר חלב (כמובן, בתוספות מזון במשך כל השנה), תוך שמירה על ניצול יעיל של עשב המרעה. רק מי שהתנסה בזה יבין את גודל הבעיה.

המחיר

דרישות לאיכות החלב ומוצריו, דבר שיעלה את עלויות הייצור של חלב ברמות איכות מופלגות.

אין להוציא מכלל אפשרות, שבעוד עשור נוסף של משטר מכסות (Supply Management) מספר יצרני החלב בסקוטלנד ירד עד אלף בלבד.

רוב בקר החלב בסקוטלנד (91%) הוא שחור-לבן, כמעט כולו בנות פרי הולשטיין צפון-אמריקאיים; היתר חן מגשע איירשייר (8%) וגזעי האיים, בפרט ג'רזי. 82% מן הפרות מוחזקות בתאי-רביצה (ובמקצת על רפד עמוק) ונחלבות במכונת-חליבה מדגם שדרת-דג. 50% מן הפרות בביקורת חלב. אם לא במרעה, 95% מן הפרות מואבסות תחמיץ, מהן 35% בשיטת המנה הכולית והיתר באמצעות מאביסים אוטומטיים או עגלות פורקות.

כתוצאה מעליית המחירים ליצרן לאחרונה, שוב ניכרת השקעה במשקי החלב לצורך שיקום ושכלול מערכות החליבה וציוד עזר לצמצום כח העבודה, שלא להזכיר כלל תכניות למזעור בעיות שפכים ואיכות הסביבה. באשר לעתיד, ברור לגמרי שכאלה המתכוונים להמשיך בייצור חלב לאורך שנים, הם שייצרו את מלוא המכסה של סקוטלנד, במסגרת כלל הייצור האירופי, והם יעשו זאת עם עדרים יותר גדולים ויתכן מאד, שהמכסה הממוצעת למשק תנוע סביב 750,000 ליטר בעתיד הקרוב.

פרות ג'רזי, עדינות ויפות מאד

